EPISTOLA
ZISĂ A LUI BARNABA

CAPITOLUL I

1. Bucurați-vă în pace, fiilor și fiicelor, în numele Domnului, care ne-a iubit.

2. Mari și bogate sînt îndreptările lui Dumnezeu asupra voastră și mă bucur mai mult decît de orice, cu covîrșire mă bucur, de fericita și slăvita voastră viețuire duhovnicească, că ați primit harul, sădit în voi, al darului duhovnicesc. **3.** De aceea chiar mai mult mă bucur, că nădăjduiesc să mă mîntuiesc și eu, cînd văd revărsat cu adevărat peste voi, de la bogatul Dumnezeu, duhul dragostei [1] Domnului [2]. Atît de mult m-a uimit, stînd între voi, chipul vostru mult dorit. **4.** Sînt încredințat și știu bine că, vorbindu-vă vouă, cunosc încă multe lucruri, pentru că Domnul m-a însoțit pe drumul dreptății și negreșit sînt silit și eu să vă iubesc mai mult decît sufletul meu, că mare credință și dragoste locuiește în voi, «*prin nădejdea vieții*» [3] Lui. **5.** Mă gîndesc, dar, la aceea, că dacă voi avea grijă să vă împărtășesc vouă o parte din cele ce am primit, voi avea răsplată și eu, că slujesc unor astfel de suflete ; de aceea m-am grăbit să vă scriu pe scurt, ca, împreună cu credința, să aveți desăvîșită și cunoștința.

6. Trei sînt învățăturile Domnului :

— «nădejdea vieții» [4], început și sfîrșit al credinței noastre ;

— dreptatea, început și sfîrșit al judecății ;

— dragostea, mărturie a bucuriei, a veseliei și a faptelor săvîrșite în dreptate.

7. Stăpînul ne-a făcut cunoscut prin profeți cele trecute și cele prezente ; iar din cele viitoare ne-a dat să gustăm pîrgă. Văzînd, dar, că

---

1. *Dragoste.* Am acceptat lectura ἀγάπης din manuscrisul sinaitic în locul lecturii πηγῆς din textul editat.
2. *Tit* 3, 5—6.
3. *Tit* 1, 2 ; 3, 7.
4. *Tit* 1, 2.

fiecare din acestea se împlinesc, așa cum a spus El, se cuvine să ne apropiem, în frica lui Dumnezeu, cu fapte mai bogate și mai curate. **8.** Iar eu, nu ca dascăl, ci ca unul dintre voi, vă voi arăta cîteva lucruri de care vă veți bucura în împrejurările de față.

CAPITOLUL II

1. Așadar, pentru că *«zilele sînt rele»* [5], iar cel care lucrează [6] are putere, trebuie să fim cu luare aminte asupra noastră, căutînd să împlinim îndreptările Domnului. **2.** Ajutoarele credinței noastre sînt: frica și răbdarea; iar tovarășii de luptă: îndelungă-răbdarea și înfrînarea. **3.** Dacă acestea rămîn curate înaintea Domnului, împreună cu ele se bucură înțelepciunea, priceperea, știința și cunoștința.

4. Dumnezeu ne-a arătat, prin toți profeții, că nu are nevoie nici de jertfe, nici de arderi de tot, nici de daruri de jertfă, că spune: **5.** *«Ce nevoie am Eu de mulțimea jertfelor voastre? zice Domnul. Sînt sătul de arderile de tot, de seul mieilor; iar sînge de tauri și de țapi nu voiesc și nici să veniți să vă arătați Mie. Că cine a cerut acestea din mîinile voastre? Nu veți adăuga a călca în curtea Mea. Dacă veți aduce făină de grîu e în deșert; tămîie este urîciune Mie; lunile cele noi ale voastre și sîmbetele nu le sufăr»* [7]. **6.** Așadar, pe acestea le-a desființat, pentru ca legea nouă a Domnului nostru Iisus Hristos, care este fără jugul necesității, să nu aibă darul de jertfă făcut de mînă omenească.

7. Și le spune iarăși lor: *«Am poruncit Eu, oare, părinților voștri, cînd au ieșit din Egipt să-Mi aducă arderi de tot și jertfe? Nu, ci aceasta le-am poruncit* [8]*: Fiecare din voi să nu poarte în inima lui răutate împotriva semenului său și să nu iubiți jurămîntul mincinos»* [9] **9.** Dacă nu sîntem nepricepuți, se cuvine să înțelegem ce vrea să ne spună bunătatea Tatălui nostru; că ne grăiește, pentru că vrea ca noi să nu rătăcim ca aceia [10], ci să căutăm cum să ne apropiem de El.

10. Așadar, nouă ne grăiește așa: *«Jertfa lui Dumnezeu, inimă înfrîntă»* [11]; *mireasmă cu bun miros Domnului, inima, care slăvește pe*

5. *Efes.* 5, 16.
6. Adică: *diavolul.*
7. *Is.* 1, 11—14.
8. *Ier.* 7, 21—22.
9. *Zah.* 8, 17.
10. Adică: *iudeii.*
11. *Ps.* 50, 19.

Cel ce a plăsmuit-o» [12]. Se cuvine, dar, fraților, să fim cu foarte mare luare aminte de mîntuirea noastră, ca nu cumva vicleanul, strecurînd în noi pe furiș rătăcirea, să ne arunce din viața noastră.

CAPITOLUL III

1. Și le grăiește iarăși iudeilor despre aceste lucruri: *«Pentru ce îmi postiți, zice Domnul, ca să fie auzit astăzi glasul vostru întru strigare? Nu acest post am ales Eu, zice Domnul, nu un om care-și umilește sufletul lui.* **2.** *Nici dacă vă veți încovoia gîtul vostru ca un cerc și vă veți îmbrăca cu sac și vă veți culca pe cenușă, nici așa nu veți numi postul vostru post primit»* [13].

3. Iar către noi zice: *«Iată acesta este postul, pe care l-am ales Eu, zice Domnul, nu un om care-și umilește sufletul lui, ci dezleagă orice legătură a nedreptății, dezleagă nodurile învoielilor cu silă făcute, pune în libertate pe cei asupriți și rupe orice zapis nedrept. Frînge celor flămînzi pîinea ta și îmbracă pe cel gol dacă-l vezi; du în casa ta pe cel fără adăpost și dacă vezi un om necăjit nu-l trece cu vederea și nici pe cei din sămînța ta.* **4.** *Atunci va ieși de dimineață lumina ta și hainele tale repede vor străluci și va merge înaintea ta dreptatea și slava lui Dumnezeu te va înconjura.* **5.** *Atunci vei striga și Dumnezeu te va auzi; și încă grăind tu, va zice: «Iată, aici sînt!» Dacă vei lepăda de la tine legătura și ridicarea mîinii și cuvînt de cîrtire și dacă vei da celui flămînd pîinea ta din sufletul tău și dacă vei milui suflet necăjit»* [14]. **6.** Îndelung răbdătorul Dumnezeu, văzînd mai dinainte, fraților, că poporul, pe care l-a pregătit prin Cel iubit al Lui, va avea o credință curată, ne-a făcut nouă cunoscute mai dinainte toate acestea, ca să nu fim striviți ca prozeliții, de legea iudeilor.

CAPITOLUL IV

1. Așadar, cercetînd cu multă luare aminte împrejurările de față, trebuie să căutăm cele ce ne pot mîntui. Să fugim deci desăvîrșit de toate lucrurile fărădelegii, ca lucrurile fărădelegii să nu ne cuprindă. Să urîm rătăcirea vremii de acum, ca să fim iubiți de cea viitoare. **2.** Să nu dăm răgaz sufletului nostru să aibă stăpînire de a alerga împreună cu răii și cu păcătoșii; niciodată să nu ne asemănăm cu ei.

---

12. Text necunoscut, pe care o glosă marginală a manuscrisului H o explică așa: «Psalmul 50 și în Apocalipsa lui Adam» (la: *P. Pringent — R. A. Kraft*, op. cit., p. 86, n. 1).

13. *Is.* 58, 4—5.

14. *Is.* 58, 6—10.

3. S-a apropiat sminteala cea desăvîrşită, de care s-a scris, aşa cum zice Enoh [15]. Că pentru aceasta a scurtat Stăpînul vremurile şi zilele, ca Cel iubit al Lui să se grăbească şi să vină la moştenirea Sa. **4.** Că zice aşa profetul: «*Zece împăraţi vor împărăţi pe pămînt şi se va scula în urma lor un împărat mic, care va smeri dintr-o dată pe trei din împăraţi*» [16]. **5.** La fel zice şi Daniil despre aceasta: «*Şi am văzut a patra fiară rea şi puternică şi mai cumplită decît toate fiarele pămîntului; că din ea au crescut zece coarne şi din ele un corn mic ieşit din aceeaşi rădăcină şi că a nimicit dintr-o dată trei din coarnele cele mari*» [17]. **6.** Trebuie, dar, să pricepeţi.

Încă şi aceasta vă rog — ca şi cum aş fi unul dintre voi, mai ales, că vă iubesc pe toţi mai mult decît sufletul meu — să fiţi acum cu foarte mare luare aminte de voi înşivă, să nu vă asemănaţi cu unii [18], care grămădesc păcate peste păcate şi zic: «Testamentul nostru rămîne al nostru». Al nostru [19], da! Dar aceia [20] pînă la urmă l-au pierdut, deşi îl primise Moisi. **7.** Că spune Scriptura: «*Şi era Moisi în munte, postind patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, şi a primit Testamentul de la Domnul*, plăci de piatră scrise cu degetul mîinii Domnului» [21]. **8.** Dar iudeii, întorcîndu-se la idoli, l-au pierdut. Că zice Domnul aşa: «*Moisi, Moisi, coboară-te iute, că a făcut fărădelege poporul tău, pe care l-ai scos din Egipt*» [22]. Şi a înţeles Moisi şi a aruncat din mîinile lui cele două plăci; şi s-a sfărîmat Testamentul lor, pentru ca Testamentul lui Iisus Cel iubit să se pecetluiască în inima noastră, în nădejdea credinţei în El.

9. Voind, dar, multe să vă scriu, nu ca dascăl, ci cum se cade unuia care iubeşte, m-am străduit să vă scriu eu, «*lepădătura*» [23] voastră, ca să nu vă lipsească nimic din cele ce avem.

De aceea să fim cu luare aminte în zilele cele din urmă; că la nimic nu ne va folosi tot timpul vieţii şi credinţei noastre, dacă acum în timpul cel fărădelege şi în timpul smintelelor ce vor veni, nu ne vom împotrivi aşa cum se cuvine să o facă nişte fii ai lui Dumnezeu. **10.** Şi ca să nu se strecoare pe furiş cel întunecat, să fugim de orice deşertăciune, să urîm cu totul lucrurile căii celei rele. Nu trăiţi singu-

15. *Enoh* 89, 61—64; 90, 17 sq.
16. *Dan.* 7, 24.
17. *Dan.* 7, 7.8.
18. *Unii*, adică: *iudeii.*
19. *Al nostru*, adică: *al creştinilor.*
20. *Aceia*, adică: *iudeii.*
21. *Ieş.* 31, 18; 34, 28.
22. *Ieş.* 32, 7; *Deut.* 9, 12.
23. *1 Cor.* 4, 13.

ratici, retrași în voi înșivă, ca și cum ați și fi mîntuiți [24], ci, cînd vă adunați [25], cercetați împreună folosul cel de obște. **11.** Că spune Scriptura : «*Vai de cei care singuri se cred înțelepți și învățați în ochii lor*» [26]. Să ajungem duhovnicești, să ajungem lui Dumnezeu templu desăvîrșit. Atît cît ne stă în putere, «*să cugetăm la frica*» [27] de Dumnezeu și să ne străduim să păzim poruncile Lui, ca să ne bucurăm întru îndreptările Lui. **12.** Domnul «*va judeca lumea cu nepărtinire*» [28]. Fiecare va primi după cum a lucrat. Dacă a fost bun, dreptatea lui va merge înaintea lui ; dacă a fost rău, plata răutății este înaintea lui. **13.** Să nu fim niciodată liniștiți, că am fost chemați, ca nu cumva gîndul acesta să ne facă să adormim în păcatele noastre, iar conducătorul cel rău [29] să pună stăpînire pe noi și să ne despartă de împărăția Domnului. **14.** Gîndiți-vă încă, frații mei, și la aceea : cînd vedeți că după atîtea și atîtea semne și minuni făcute în Israil, iudeii au fost părăsiți astfel, să luăm aminte, ca nu cumva să fim găsiți și noi după cum este scris : «*mulți chemați și puțini aleși*» [30].

CAPITOLUL V

1. Pentru aceasta a suferit Domnul să-și dea trupul Său spre nimicire, ca să ne curățim prin iertarea păcatelor, cu stropirea cu sîngele Lui. **2.** Că despre El s-au scris în Scriptură unele către Israil, iar altele către noi. Și spune așa : «*A fost rănit pentru fărădelegile noastre și a pătimit pentru păcatele noastre ; cu rana Lui noi ne-am vindecat ; ca o oaie la junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde pe el*» [31]. **3.** Sîntem datori, dar, să mulțumim mult Domnului, că ne-a făcut cunoscute cele trecute, că ne-a înțelepțit în cele prezente și că nu sîntem nepricepuți în cele viitoare. **4.** Că zice Scriptura : «*Că nu pe nedrept se întind lațuri păsărilor*» [32] ; vrea să spună că pe dreptate piere omul, care, cunoscînd calea dreptății, merge pe calea întunericului.

5. Încă și aceasta, frații mei : Dacă Domnul a îndurat patimile pentru sufletul nostru, El, Care este Domnul întregii lumi, Căruia Dumnezeu I-a zis la întemeierea lumii :' «*Să facem pe om după chipul și ase-*

24. Textual : *îndreptățiți.*
25. Cu alte cuvinte : cînd veniți la biserică.
26. *Is.* 5, 21.
27. *Is.* 33, 18.
28. *1 Pt.* 1, 17.
29. Adică : *diavolul.*
30. *Mt.* 20, 16 ; 22, 14.
31. *Is.* 53, 5.7.
32. *Pilde* 1, 17.

mănarea noastră» [33], cum de a îndurat să pătimească de mîini omeneşti? Ascultaţi! **6.** Profeţii, avînd de la El harul, au profeţit despre El; iar El pentru că trebuia să se arate în trup, a îndurat spre a nimici moartea şi a arăta învierea din morţi, **7.** spre a împlini făgăduinţa dată părinţilor şi spre a arăta — fiind pe pămînt şi pregătindu-şi Luişi poporul cel nou — că El, Care a săvîrşit învierea, va şi judeca. **8.** În sfîrşit, învăţînd pe Israil şi făcînd atîtea minuni şi semne, a predicat şi l-a iubit pe Israil peste măsură. **9.** Iar cînd a ales pe ucenicii Săi, care aveau să predice Evanghelia Lui, a ales oameni peste măsură de păcătoşi, ca să arate, că *«n-a venit să cheme pe drepţi, ci pe păcătoşi»* [34], atunci s-a descoperit pe El că este Fiul lui Dumnezeu. **10.** Dacă n-ar fi venit în trup, cum ar fi putut oamenii rămîne vii uitîndu-se la El, odată ce nu pot să se uite cu ochii liberi la razele soarelui, care este lucrul mîinilor Lui şi care are să înceteze de a fi?

11. Aşadar, Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a venit în trup ca să umple măsura păcatelor celor care au prigonit de moarte pe proorocii Lui. **12.** Deci pentru aceasta a suferit. Că zice Dumnezeu că de la ei vine rana trupului Lui: *«Cînd vor bate pe păstorul lor, atunci vor pieri oile turmei»* [35]. **13.** El Însuşi a voit să pătimească aşa; că trebuia să pătimească pe lemn. Profetul, care a proorocit despre El, spune: *«Izbăveşte sufletul Meu de sabie»* [36]; şi: *«Pironitu-Mi-au trupul, că adunările celor răi s-au ridicat asupra mea»* [37]; **14.** Şi iarăşi spune: *«Iată am dat spatele Meu spre biciuiri şi obrajii mei spre pălmuiri, iar faţa Mea am pus-o ca o piatră tare»* [38].

CAPITOLUL VI

1. Iar cînd a împlinit porunca, ce zice? *«Cine este cel ce se judecă cu Mine? Să stea în faţa Mea! Sau cine vrea să facă dreptate înaintea Mea? Să se apropie de sluga Domnului!* **2.** *Vai vouă, că voi toţi ca o haină vă veţi învechi şi molia vă va mînca!»* [39]. Şi iarăşi zice profetul pentru că El a fost pus ca o piatră tare în capul unghiului spre strivire: *«Iată voi pune la temeliile Sinaiului piatră de mult preţ, aleasă, în capul unghiului, nestemată»* [40].

33. *Fac.* 1, 26.
34. *Mt.* 9, 13.
35. *Zah.* 13, 6; *Mt.* 26, 31.
36. *Ps.* 21, 22.
37. *Ps.* 21, 17; 118, 120.
38. *Is.* 50, 7.8.
39. *Is.* 50, 9.10.
40. *Is.* 28, 16; *1 Pt.* 2, 6.

3. Apoi ce spune?

— *«Iar cel care va crede în El va trăi în veci»* [41].

Așadar, nădejdea noastră e pe piatră?

Ferească Dumnezeu! Ci, pentru că Domnul întru tărie și-a pus trupul Lui; că zice: *«M-a pus ca o piatră tare»* [42]. **4.** Profetul spune iarăși: *«Piatra, pe care n-au socotit-o ziditorii, aceea a ajuns în capul unghiului»* [43]; și iarăși zice: *«Aceasta este ziua cea mare și minunată, pe care a făcut-o Domnul»* [44]. **5.** Eu, *«lepădătura»* [45] dragostei voastre, vă scriu mai simplu, ca să înțelegeți.

6. Ce spune, dar, iarăși profetul? *«Adunarea celor răi m-a înconjurat»* [46], *«împresuratu-M-a ca albinele fagurele»* [47] și: *«Pe cămașa Mea au aruncat sorți»* [48]. **7.** Așadar, pentru că avea să se arate și să pătimească în trup, a descoperit mai dinainte patima Lui. Că spune profetul despre Israil: *«Vai de sufletul lor, că au sfătuit sfat rău împotriva lor, zicînd: Să legăm pe cel drept, că nu ne este de nici o treabă»* [49].

8. Ce le spune celălalt profet, Moisi? *«Iată, acestea zice Domnul Dumnezeu: Intrați în pămîntul cel bun, pe care Dumnezeu s-a jurat lui Avraam și lui Isaac și lui Iacov, și-l veți moșteni, pământ, în care curge lapte și miere»* [50].

9. Ce spune gnoza?

Ascultați! Spune: «Nădăjduiți în Iisus, Cel ce are să vi se arate vouă în trup». Omul este pământ, care suferă; că plăsmuirea lui Adam s-a făcut din pământ.

10. Ce vor să spună cuvintele: *«Pământ bun, pământ, în care curge lapte și miere»*?

Binecuvîntat este Domnul nostru, fraților, Cel ce a pus în noi înțelepciunea și priceperea celor ascunse ale Lui! Că [51] profetul spune o pildă a Domnului. Cine o va înțelege, dacă nu cel înțelept, cel ce știe și cel ce iubește pe Domnul lui? **11.** Pentru că înnoindu-ne pe noi, prin iertarea păcatelor, ne-a dat alt chip, să avem suflet de copil, ca și cum

41. *Is.* 28, 16.
42. *Is.* 50, 8.
43. *Ps.* 117, 21.
44. *Ps.* 117, 23.
45. *1 Cor.* 4, 13.
46. *Ps.* 21, 16.
47. *Ps.* 117, 12.
48. *Ps.* 21, 19.
49. *Is.* 3, 8—9; *Înț. Sol.* 2, 12.
50. *Ieș.* 33, 1. 3; *Lev.* 20, 24.
51. *«Că profetul spune... pe Domnul lui?»*. Am făcut traducerea după ediția H. Hemmer. Ediția P. Prigent-R. A. Kraft, are următoarea lectură: «Că spune profetul: *«Cine va înțelege pilda Domnului, dacă nu cel înțelept, cel ce știe și cel* ce iubește pe Domnul său?».

ne-ar fi făcut din nou. **12.** Că spune Scriptura despre noi, cînd Dumnezeu grăiește Fiului : «*Să facem pe om după chipul și asemănarea noastră și să stăpînească animalele pămîntului și păsările cerului și peștii mării*» [52]. Și a spus Domnul, cînd a văzut că este bună făptura noastră : «*Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pămîntul*» [53]. A spus aceste cuvinte către Fiul.

13. Iarăși îți voi arăta cum grăiește către noi ; că a făcut în vremurile din urmă a doua creație. Domnul zice : «*Iată Eu fac pe cele din urmă ca pe cele dintîi*» [54]. Aceasta a predicat-o profetul, cînd a zis : «*Intrați în pămîntul, în care curge lapte și miere și-l stăpîniți*» [55]. **14.** Vezi, dar, noi am fost creați din nou, precum zice iarăși în alt profet : «*Iată, zice Domnul, voi scoate din ei*», adică din cei pe care Duhul Domnului îi văzuse mai dinainte, «*inimile de piatră și voi pune inimi de carne*» [56], pentru că El avea să se arate în trup și să locuiască printre noi [57]. **15.** Că sălașul inimii noastre este, fraților, templu sfînt pentru Domnul. **16.** Că spune Domnul iarăși : «*Cu ce Mă voi arăta Domnului Dumnezeului Meu și-L voi proslăvi ?*» [58]. Apoi zice : «*Lăuda-Te-voi în biserica fraților mei și-Ți voi cînta în mijlocul bisericii sfinților*» [59]. Deci noi sîntem cei pe care i-a băgat în pămîntul cel bun.

17. Ce înseamnă dar «*laptele*» și «*mierea*» ?

Înseamnă că precum la început copilul se hrănește cu miere, apoi cu lapte, tot așa și noi am fost hrăniți întîi cu credința făgăduinței și cu cuvîntul [60] ; și vom trăi, stăpînind pămîntul. **18.** Că a spus mai sus : «*Și să crească și să se înmulțească și să stăpînească peștii*» [61].

Dar cine este cel ce poate acum să stăpînească fiarele sau peștii sau păsările cerului ? Că trebuie să ne dăm seama că a stăpîni înseamnă a avea putere să stăpînească, dînd porunci.

19. Dacă asta nu se întîmplă acum, totuși El ne-a spus-o și anume atunci cînd și noi vom fi desăvîrșiți, ca să fim moștenitori ai Testamentului Domnului.

---

52. *Fac.* 1, 26.
53. *Fac.* 1, 28.
54. *Mt.* 19, 30 ; 20, 16.
55. *Ieș.* 33, 1, 3 ; *Fac.* 1, 28.
56. *Iez.* 11, 19 ; 36, 26.
57. *Bar.* 3, 38.
58. *Ps.* 41, 2.
59. *Ps.* 21, 24.
60. *cu cuvîntul*, adică : *cu propoveduirea Evangheliei.*
61. *Fac.* 1, 28.

CAPITOLUL VII

1. Gîndiți-vă, dar, copii ai bucuriei, că Domnul cel bun ne-a descoperit nouă mai dinainte toate, ca să cunoaștem pe Cine trebuie să lăudăm, mulțumindu-i pentru toate.

2. Așadar, dacă Fiul lui Dumnezeu, fiind Domn și avînd să judece viii și morții [62], a suferit, ca rana Lui să ne dea viață, să credem că Fiul lui Dumnezeu nu putea pătimi decît pentru noi.

3. Dar pe cînd era răstignit *«a fost adăpat cu oțet și fiere»* [63].

Ascultați, cum au arătat mai dinainte aceasta preoții templului. Este scrisă în lege porunca: *«Cel care nu va posti postul, cu moarte să fie nimicit»* [64]; a poruncit Domnul, pentru că și El avea să aducă jertfă pentru păcatele noastre vasul duhului [65], ca să se împlinească preînchipuirea, care a fost în Isaac adus pe jertfelnic.

4. Ce spune în profet?

«Și să mînînce din țapul jertfit în zi de post pentru toate păcatele» [66]. Luați bine seama! *«Și să mînînce numai preoții toți intestinele nespălate cu oțet»* [67].

5. Pentru ce?

«Pentru că aveți să Mă adăpați cu fiere și cu oțet pe Mine Care Îmi voi jertfi trupul Meu pentru păcatele poporului Meu celui nou; mîncați numai voi, în timp ce poporul va posti și-și va bate pieptul fiind îmbrăcat cu sac și cu cenușă!». Ca să arate că El trebuie să pătimească multe de la ei.

6. Dar cum a poruncit?

Fiți cu luare aminte: *«Luați doi țapi frumoși și asemănători și aduceți-i jertfă; și să ia preotul unul spre ardere de tot pentru păcate»* [68].

7. Dar cu celălalt ce să facă?

«Blestemat, zice, *să fie celălalt»* [69]. Uitați-vă cum este arătată preînchipuirea lui Hristos! **8.** *«Și scuipați-l toți și înțepați-l și puneți în jurul capului lui lînă roșie și așa să fie alungat în pustie»* [70]. Și după ce se făcea așa, cel ce ținea țapul îl ducea în pustie, îi lua lîna și o punea pe un mărăcine numit rahia, ai cărui lăstari obișnuim să-i mîn-

62. 2 *Tim.* 4, 1.
63. *Mt.* 27, 34. 48.
64. *Lev.* 23, 29.
65. *vasul duhului*, adică: *trupul.*
66. Text necunoscut.
67. Text necunoscut.
68. *Lev.* 16, 7. 9.
69. *Lev.* 16, 8. 10.
70. Text necunoscut.

căm atunci cînd sîntem pe cîmp ; că numai acest mărăcine are fructele dulci.

9. Ce înseamnă dar aceasta ?

Fiţi cu luare aminte ! *«Un ţap pe altar, celălalt blestemat»* [71] şi cel blestemat a fost încununat ! Pentru că Îl vor vedea într-o zi pe Iisus venind şi avînd în jurul trupului o haină roşie pînă la picioare şi vor zice : «Nu este oare Acesta Acela pe Care noi L-am răstignit, batjocorindu-L, împungîndu-L şi scuipîndu-L ? Într-adevăr, Acesta este Acela care spunea că este Fiul lui Dumnezeu».

10. Dar cum se face că este asemenea aceluia ?

Trebuia să fie ţapii asemenea, frumoşi şi de aceeaşi statură [72], pentru ca atunci cînd Îl vor vedea pe Iisus revenind, să se înspăimînteze de asemănarea cu ţapul. Iată, dar, că ţapul este preînchipuirea lui Iisus, Care avea să pătimească !

11. Dar ce înseamnă că au pus lîna în mijlocul spinilor ?

Este tot o preînchipuire a lui Iisus, pusă Bisericii ; că dacă vrea cineva să ia lîna cea roşie, trebuie să pătimească multe, pentru că spinii sînt înfricoşători şi înţeapă pe cel care vrea să pună mîna pe ei. «Aşa că cei care vor să Mă vadă, spune Iisus, şi să ajungă în împărăţia Mea, trebuie să Mă primească, suferind şi pătimind».

CAPITOLUL VIII

1. Ce preînchipuire socoţi că este, că s-a poruncit lui Israil — ca bărbaţii, care au foarte mari păcate, să aducă jertfă o junice, să o junghie şi să o ardă, apoi copiii să ia cenuşa şi s-o toarne în vase şi să pună de jur împrejur pe lemne lînă roşie — iată şi lîna roşie, o altă preînchipuire a crucii ! — şi isop şi aşa copiii să stropească poporul, unul cîte unul, ca să se curăţe de păcate ? [73].

2. Gîndiţi-vă cît de simplu vă grăieşte ! Viţelul este Iisus ; cei care-L jertfesc, sînt bărbaţi păcătoşi ; ei sînt cei care L-au adus la junghiere. După [74] aceasta, nu mai sînt acei bărbaţi, nu mai este slava păcătoşilor. **3.** Copiii, care stropesc, sînt cei care ne-au binevestit nouă

71. *Lev.* 16, 8.
72. *Lev.* 16, 7.
73. *Num.* 19, 2—10.
74. *«După aceasta... păcătoşilor». H. Hemmer,* (op. cit., p. 59) şi *P. Pringet — R. A. Kraft* (op. cit., p. 139) trad. : «După aceasta *s-a sfîrşit cu aceşti oameni, s-a sfîrşit cu slava păcătoşilor»*, iar *Dr. Franz Zeller* (op. cit., p. 88) **traduce** : *«Totuşi acum destul cu aceşti oameni, destul cu vorbitul despre păcătoşi». H. Hemmer* (op. cit., p. CX), în comentarul făcut acestui text, e de părere că textul trebuie să fie o glosă marginală, scrisă înainte de 350 de un cititor antisemit, pentru că aceste cuvinte lipsesc în versiunea latină.

iertarea păcatelor și curăția inimii, cărora le-a dat stăpînire să predice Evanghelia [75]; și sînt doisprezece spre mărturie semințiilor — că douăsprezece erau semințiile lui Israil.

4. Pentru ce sînt trei, copiii care stropesc?

Spre mărturie lui Avraam, Isaac și Iacov, că aceștia sînt mari înaintea lui Dumnezeu.

5. Dar pentru ce lînă pe lemn?

Pentru că împărăția lui Iisus este pe lemn [76] și pentru că cei care cred în El vor trăi în veac.

6. Pentru ce împreună cu lîna și isopul?

Pentru că în împărăția Lui vor fi zilele rele și murdare, în care noi vom fi mîntuiți, pentru că și cel care este bolnav la trup de rapăn se tămăduiește cu isop.

7. De aceea ne sînt nouă atît de clare cele ce s-au întîmplat, iar acelora [77] întunecate, pentru că ei n-au ascultat de glasul Domnului.

CAPITOLUL IX

1. Despre urechi spune iarăși că El a tăiat împrejur urechile și inimile noastre. Că Domnul spune prin profet: «*Cu auzul urechii M-au auzit*» [78]; și iarăși zice: «*Cu auzul vor auzi cei de departe și vor cunoaște acele pe care le-am făcut*» [79]; și «*tăiați împrejur, zice Domnul, inimile voastre*» [80]. **2.** Și iarăși zice: «*Ascultă, Israile, că acestea zice Domnul Dumnezeul tău*» [81]. Și iarăși Duhul Domnului profețește: «*Cine este cel ce voiește să trăiască în veci?* [82] *Cu auzul să audă glasul slujitorului Meu*» [83]. **3.** Iarăși zice: «*Ascultă, cerule, și ia în urechi, pămîntule, că Domnul a grăit acestea spre mărturie*» [84]; și iarăși zice: «*Ascultați cuvîntul Domnului, conducătorii poporului acestuia*» [85]; și iarăși zice: «*Ascultați, fiilor, glasul celui ce strigă în pustie*» [86]. Așadar, a tăiat împrejur auzul nostru, ca, auzind cuvîntul, noi să credem.

75. adică: *apostolii.*
76. *pe lemn,* adică: *pe cruce.*
77. *acelora,* adică: *iudeilor.*
78. *Ps.* 17, 48.
79. *Is.* 33, 13.
80. *Ier.* 4, 4.
81. *Ier.* 7, 1. 2.
82. *Ps.* 33, 12.
83. *Ieș.* 15, 26.
84. *Is.* 1, 2.
85. *Is.* 1, 10.
86. *Is.* 40, 3.

4. Dar și tăierea împrejur, în care își puneau iudeii încrederea, s-a desființat. Că Dumnezeu le-a spus să nu se facă tăiere împrejur a trupului; dar ei au călcat porunca lui Dumnezeu, pentru că un înger rău i-a înșelat. **5.** Și le-a spus lor: «*Acestea spune Domnul, Dumnezeul vostru* — aici văd eu poruncă —: *Nu semănați în spini! Pentru Dumnezeul vostru tăiați-vă împrejur*» [87].

Și ce zice?

«*Tăiați împrejur răutatea din inima voastră*» [88]; și zice iarăși: «*Iată, zice Domnul, toate neamurile sînt netăiate împrejur la trup, iar poporul acesta este netăiat împrejur la inimă*» [89].

6. Dar mă vei întreba:

Poporul lui Israil a primit tăierea împrejur ca o pecete; dar și sirianul și arabul și toți preoții idolilor sînt tăiați împrejur! Oare și ei fac parte din Testamentul lor? Încă și egiptenii sînt tăiați împrejur.

7. Despre toate acestea aveți, fii ai dragostei, o bogată învățătură: Avraam cel dintîi s-a tăiat împrejur; s-a tăiat împrejur avînd îndreptate mai dinainte privirile spre Iisus, că a primit învățăturile celor trei litere. **8.** Că spune Scriptura: «*Și Avraam a tăiat împrejur optsprezece și trei sute de bărbați din casa lui*» [90].

Care este deci gnoza ce i-a fost dată?

Vedeți, că Scriptura zice mai întîi «*optsprezece*» și după ce face o pauză zice «*trei sute*». Optsprezece se scrie cu literele I zece, și H, opt; din aceste cifre ai numele Ιη(σους) = Iisus; și pentru că crucea, care are forma literei T, avea să aibă harul, Scriptura zice și «*trei sute*» [91]; deci cifra aceasta 318 arată pe Iisus cu două litere [92] și crucea cu o literă [93]. **9.** Cel care a pus în noi darul sădit al învățăturii Lui știe că nimeni n-a învățat de la mine un cuvînt mai adevărat; dar știu că și voi sînteți vrednici de el.

CAPITOLUL X

1. Cînd Moisi a spus: «*Să nu mîncați porc, nici vultur, nici uliu, nici cioară, nici pește, care nu are solzi*» [94], a primit trei învățături în sens spiritual. **2.** În sfîrșit, le zice iudeilor în Deuteronom: «Și voi

87. *Ier.* 4, 3. 4.
88. *Deut.* 10, 16.
89. *Ier.* 9, 25.
90. *Fac.* 17, 23; 14, 14.
91. Trei sute se scrie în limba greacă prin litera taf: T.
92. ι și η
93. T.
94. *Lev.* cap. 11; *Deut.* cap. 14.

spune poporului acestuia îndreptările Mele» [95]. Deci, nu este o poruncă a lui Dumnezeu, ca să nu mînînce ; că Moisi a grăit în duhul.

3. Despre «*porc*» a vrut să spună aceasta : «Să nu te lipești, zice el, de astfel de oameni, care sînt asemenea porcilor !». Cu alte cuvinte : oamenii, cînd trăiesc în belșug, uită de Domnul ; dar cînd sînt în nevoi își aduc aminte de Domnul ; că și porcul, cînd mînîncă, nu știe de stăpînul său ; dar cînd e flămînd, guiță ; iar dacă primește de mîncare iarăși tace.

4. «*Să nu mînînci nici vultur, nici uliu, nici gaie, nici cioară*» [96] ca să nu te lipești, spune Moisi, nici să te asemeni cu astfel de oameni, care nu știu să-și cîștige hrana lor cu osteneală și sudoare ; ci, cu fărădelegea lor, răpesc averi străine ; și mergînd, cu înfățișare nevinovată, pîndesc și se uită de jur-împrejur pe cine să despoaie din pricina lăcomiei lor ; ca și păsările acestea, care nu-și cîștigă singure hrana, ci stau trîndave și caută cum să mînînce cărnuri străine ; sînt o ciumă, prin răutatea lor.

5. «*Să nu mînînci,* spune Moisi, *nici țipari, nici caracatițe, nici sepie*» [97]. «Să nu te asemeni, spune Moisi, lipindu-te de niște oameni ca aceștia, care pînă la sfîrșit sînt nelegiuiți și osîndiți la moarte ; după cum și aceste viețuitoare ale mării sînt singurele blestemate să înoate în adînc, că nu înoată ca celelalte, ci locuiesc pe pămîntul de jos din adînc.

6. Dar «*nici iepure să nu mînînci*» [98].

Pentru ce ?

Ca să nu fii sodomit, nici să te asemeni cu unii ca aceștia ; că iepurele își schimbă în fiecare an culcușul ; deci cîți ani trăiește atîtea culcușuri are [99].

7. Dar «*nici hienă să nu mînînci*» [100]. «Ca să nu faci adulter sau să fii desfrînat, spune Moisi, nici să te asemeni cu unii ca aceștia».

Pentru ce ?

Pentru că animalul acesta în fiecare an își schimbă firea, este cînd bărbat, cînd femeie [101].

---

95. *Deut.* 4, 1. 5.
96. *Lev.* 11, 13—16 ; *Deut.* 14, 13.
97. *Lev.* 11, 10.
98. *Lev.* 11, 6 ; *Deut.* 14, 7.
99. Părerea aceasta se găsește la mulți scriitori păgîni, între care : *Varron* (De re rust., III, 12, 4), *Pollux* (Onomasticon, V, 73), *Elien* (Nat. Anim., 2, 12) ; (la : *P. Pringent—R. A. Kraft,* op. cit., p. 152, n. 3).
100. Text necunoscut.
101. Spusa că hiena își schimbă în fiecare an sexul se găsește la Ovidiu, Artemidor și Elien ; știu de ea și Aristotel, Diodor din Sicilia și Pliniu cel Bătrîn, dar o resping (la *P. Pringent—R. A. Kraft,* op. cit., n. 1, p. 154).

8. Pe bună dreptate Moisi a urît și nevăstuica [102], pentru ca să nu fii ca aceia de care auzim că din pricina necurăției fac în gura lor nelegiuirea [103], nici să te lipești de acele femei necurate, care primesc nelegiuirea în gura lor ; că animalul acesta zămislește în gură.

9. Moisi primind trei învățături despre mîncări a vorbit de ele în chip spiritual, dar iudeii le-au primit după pofta trupului, ca fiind spuse despre mîncări.

10. Și David a primit gnoza acelorași trei învățături și grăiește la fel : «*Fericit bărbatul, care n-a umblat în sfatul necredincioșilor*», ca peștii care umblă pe întuneric în adîncuri ; «*nici în calea păcătoșilor n-a stătut*», ca cei care, ca porcul, par că se tem de Domnul ; «și nici pe scaunul ciumaților n-a șezut» [104], ca păsările care stau gata de pradă. Aveți deci, în chip desăvîrșit, și învățătura despre mîncare.

11. Dar Moisi a mai zis : «*Mîncați orice animal, care are copite despicate și rumegă*» [105].

Pentru ce spune acestea ?

Pentru că cel care primește hrana cunoaște pe cel care-l hrănește ; iar cînd se odihnește și rumegă pare că se bucură de el. Bine a grăit Moisi despre această poruncă !

Dar ce spune ?

«Lipiți-vă de cei care se tem de Domnul, de cei care cugetă în inima lor la înțelesul precis al cuvîntului, pe care l-au primit, de cei care grăiesc îndreptările Domnului și le păzesc, de cei care știu că cugetarea este o lucrare de bucurie, de cei care rumegă cuvîntul Domnului».

Ce înseamnă «*cu copita despicată*» ?

Înseamnă că cel drept merge și în lumea aceasta și așteaptă și veacul cel sfînt. Vedeți cît de bine a legiuit Moisi lucrurile acestea ?

12. Dar de unde putea să le vină iudeilor înțelegerea și priceperea acestor porunci ?

Noi, însă, înțelegem drept poruncile și le grăim așa cum a voit Domnul. De aceea ne-a tăiat împrejur auzul nostru și inimile noastre, ca să pricepem acestea.

---

102. *Lev.* 11, 29.

103. Cei vechi credeau că nevăstuica primește sperma bărbatului în gură și naște prin urechi *(Physiologus)*, (la : *P. Pringent—R. A. Kraft*, op. cit., n. 3, p. 155).

104. *Ps.* 1, 1.

105. *Num.* 11, 3 ; *Deut.* 14, 6.

CAPITOLUL XI

1. Să cercetăm dacă s-a îngrijit Domnul să ne descopere mai dinainte ceva despre apă [106] și despre cruce.

Despre apă s-a scris vorbind de Israil, că iudeii nu vor primi botezul, care aduce iertarea păcatelor, ci-și vor întocmi ei altceva. **2.** Că spune profetul: «*Spăimîntează-te, cerule, și de aceasta mai mult să se cutremure pămîntul, că două rele a făcut poporul acesta: M-a părăsit pe Mine, izvorul viu al apei și și-au săpat loruși groapa morții*» [107]. **3.** «*Oare piatră pustie este Sinai, muntele cel sfînt al Meu? Că veți fi ca puii de pasăre, care zboară cînd li s-a luat cuibul*» [108]. **4.** Și iarăși zice profetul: «*Eu voi merge înaintea Ta și voi face munții șes, uși de aramă voi zdrobi, zăvoare de fier voi sfărîma și-ți voi da vistierii ce stau la întuneric, ascunse și nevăzute, ca să cunoști că eu sînt Domnul Dumnezeu*» [109]. **5.** Și: «*Veți locui în peșteră înaltă de piatră tare; apa ei nu seacă niciodată. Veți vedea împărat cu slavă și sufletul vostru va cugeta frica Domnului*» [110].

6. Și iarăși în alt profet zice: «*Și va fi cel ce face acestea ca un pom răsădit lîngă izvoarele apelor, care își va da rodul său la vremea sa și frunzele lui nu vor cădea și toate cîte va face vor spori.* **7.** *Nu așa necredincioșii, nu așa, ci ca praful, pe care-l spulberă vîntul de pe fața pămîntului. De aceea nu se vor scula necredincioșii la judecată, nici păcătoșii în sfatul drepților; căci cunoaște Domnul calea drepților și calea necredincioșilor va pieri*» [111]. **8.** Înțelegeți că a vorbit în același timp și de apă și de cruce. Iată ce vrea să spună profetul: «Fericiți cei care, după ce au nădăjduit în cruce, s-au pogorît în apă; că plata lor, spune, este «*la vremea sa*»; o voi da atunci, spune profetul; iar acum, spune acestea: «*Frunzele nu vor cădea*»; cu alte cuvinte spune așa: «Orice cuvînt, care va ieși de la voi, din gura voastră, în credință și dragoste, va fi multora spre întoarcere la credință și nădejde».

9. Și iarăși un alt profet zice: «*Și era tot pămîntul lui Iacov lăudat de tot pămîntul*» [112]. Cu alte cuvinte spune așa: «Dumnezeu slăvește vasul Duhului Său».

---

106. *despre apă*, adică: *despre botez.*
107. *Ier.* 11, 12. 13.
108. *Is.* 16, 1—2.
109. *Is.* 45, 2—3.
110. *Is.* 33, 16—18.
111. *Ps.* 1, 3—6.
112. Text necunoscut.

10. Apoi ce mai spune ?

«Şi era un rîu, care curgea din dreapta şi s-au ridicat din el arbori frumoşi ; şi cel care va mînca din ei va trăi în veac» [113]. **11.** Vrea să spună că noi, care ne coborîm în apă plini de păcate şi murdărie, ne ridicăm plini de roade în inimă, avînd, în Duhul, frica şi nădejdea în Iisus. *«Şi cel care va mînca din ei va trăi în veac»*. Cu alte cuvinte spune aşa : «Cel care va auzi şi va crede aceste cuvinte va trăi în veac».

CAPITOLUL XII

1. Vorbeşte iarăşi la fel despre cruce în alt profet, zicînd : *«Şi cînd se vor împlini acestea ? Zice Domnul : Cînd lemnul se va pleca şi se va ridica şi cînd din lemn va picura sînge»* [114]. Ai iarăşi profeţie despre cruce şi despre Cel Care avea să fie răstignit !

2. Dumnezeu îi grăieşte iarăşi lui Moisi, pe cînd Israil se lupta cu cei de alt neam, ca să-i aducă aminte, că cei care se luptau au fost daţi morţii pentru păcatele lor ; Duhul i-a spus inimii lui Moisi să facă o preînchipuire a crucii şi a Aceluia Care avea să pătimească : «Dacă cei ce luptă, i-a zis Duhul, nu vor nădăjdui în El, în veci se vor război». Şi a pus Moisi, în timpul luptei, scut peste scut şi stînd peste ele, mai sus decît toţi, a întins mîinile şi aşa Israil învingea din nou ; apoi cînd Moisi cobora mîinile, israilitenii erau iarăşi omoriţi [115].

3. Pentru ce ?

Ca să cunoască, că nu se pot mîntui, dacă nu nădăjduiesc în El.

4. Şi iarăşi, în alt profet, Domnul spune : *«Toată ziua am întins mîinile Mele către un popor neascultător, care se împotriveşte căii Mele celei drepte»* [116].

5. Apoi cînd Israil a căzut în păcat, Moisi a făcut iarăşi preînchipuirea lui Iisus, că El trebuia să pătimească şi El avea să dea viaţă, El, despre Care iudeii socoteau că L-au omorît pe cruce [117]. Dumnezeu a rînduit ca tot şarpele să-i muşte pe israiliţi ; şi ei mureau [118] — pentru că prin şarpe s-a făcut de Eva călcarea de poruncă [119] — ca să le arate că, din pricina călcării de poruncă, vor fi daţi să sufere moartea. **6.** În sfîrşit, însuşi Moisi le poruncise : *«Să nu vă fie voua dumnezeu nici*

113. *Iez.* 47, 2. 12. 13.
114. *4 Ez.* 4, 33 ; 5, 5.
115. *Ieş.* 17, 8—13.
116. *Is.* 65, 2.
117. Textual : *pe semn.*
118. *Num.* 21, 6—9.
119. *Fac.* 3, 1—6.

chip turnat, nici cioplit» [120], dar Moisi face chip turnat, ca să arate preînchipuirea lui Iisus. Face, deci, Moisi șarpe de aramă, îl pune cu slavă, iar prin crainici cheamă poporul. **7.** Venind ei, dar, la un loc, l-au rugat pe Moisi să facă rugăciune pentru ei, pentru vindecarea lor. Și le-a zis Moisi: «Cînd cineva dintre voi va fi mușcat, să vină la șarpele care este pus pe lemn; să nădăjduiască cu credință, că șarpele, deși mort, poate să facă viu și îndată se va vindeca» [121]. Și așa au făcut. Ai iarăși, și în aceste fapte, slava lui Iisus, că toate sînt în El și spre El toate.

8. Ce spune oare altceva Moisi lui Isus, fiul lui Navi, cînd i-a pus acest nume [122], ca unui profet, decît numai ca să audă tot poporul că Tatăl descopere toate despre Fiul Iisus? **9.** Așadar, Moisi îi spune lui Isus, fiul lui Navi, cînd i-a pus numele și cînd l-a trimis iscoadă a pămîntului: «*Ia carte în mîinile tale și scrie ce zice Domnul, că Fiul lui Dumnezeu va tăia din rădăcină toată casa lui Amalic în zilele de pe urmă*» [123]. **10.** Iată iarăși Iisus, nu fiu al omului, ci Fiu al lui Dumnezeu, arătat în preînchipuire în trupul lui Isus al lui Navi.

Așadar, pentru că vor zice că Hristos este Fiu al lui David, David însuși, temîndu-se și înțelegînd rătăcirea păcătoșilor, a profețit: «*Zis-a Domnul Domnului Meu: «Șezi de-a dreapta Mea, pînă ce voi pune pe dușmanii Tăi așternut picioarelor Tale»* [124]. **11.** Și iarăși, Isaia grăiește așa: «*Zis-a Domnul lui Hristos Domnul Meu: «Apucatu-L-am de mîna Lui dreaptă, ca să asculte de Ei neamurile și puterea împăraților voi sfărîma»* [125]. Iată că David Îl numește Domn și nu-L numește Fiu!

CAPITOLUL XIII

1. Să vedem, dar, dacă acest popor [126] sau cel dintîi va moșteni și dacă Testamentul este al nostru sau al acelora.

2. Ascultați ce spune Scriptura despre popor: «*Și se ruga Isaac pentru Rebeca, femeia lui, că era stearpă; și a zămislit*» [127]. Apoi: «*Și s-a dus Rebeca să întrebe pe Domnul. Și Domnul i-a spus ei: «Două neamuri sînt în pîntecele tău și două popoare în pîntecele tău; și un popor va întrece pe celălalt popor și cel mai mare va sluji celui mai*

120. *Deut.* 27, 15.
121. *Num.* 21, 8—9.
122. *Num.* 13, 16.
123. *Ieș.* 17, 14.
124. *Ps.* 109, 1.
125. *Is.* 45, 1.
126. *popor*, adică: *creștinii*.
127. *Fac.* 25, 21.

mic» [128]. **3.** Trebuie să înțelegeți cine este Isaac și cine este Rebeca și despre care popor a spus că poporul acesta este mai mare decît acela.

4. Iar în altă profeție Iacov spune mai lămurit lui Iosif, fiul său, zicînd: *«Iată, nu m-a lipsit Domnul de fața ta; adu-mi pe fiii tăi, ca să-i binecuvîntez»* [129]. **5.** Și Iosif i-a adus pe Efrem și pe Manasi, vrînd să fie binecuvîntat Manasi, pentru că era mai mare; și Iosif l-a dus pe Manasi la mîna dreaptă a lui Iacov, tatăl său. Dar Iacov a văzut în duhul preînchipuirea poporului viitor. Și ce spune Scriptura? *«Și și-a încrucișat Iacov mîinile lui și a pus mîna dreaptă pe capul lui Efrem, cel de al doilea fiu și mai tînăr și l-a binecuvîntat. Și i-a spus Iosif lui Iacov: «Pune mîna dreaptă pe capul lui Manasi, că este fiul meu cel întîi născut». Și a zis Iacov către Iosif: «Știu, fiule, știu! Dar cel mai mare va sluji celui mai mic; și acesta va fi binecuvîntat»* [130]. **6.** Vedeți, că pe care din fii și-a pus mîna sa dreaptă, acela este poporul cel dintîi și moștenitorul Testamentului!

7. Iar dacă și prin Avraam a amintit de acest popor, atunci avem desăvîrșirea gnozei noastre.

Că ce spune Dumnezeu lui Avraam, cînd a fost pus în dreptate, pentru că el singur a crezut [131]? *«Iată, îi spune Dumnezeu, te-am pus pe tine, Avraame, tată al popoarelor celor netăiate împrejur, care cred în Dumnezeu»* [132].

CAPITOLUL XIV

1. Da! Dar să vedem și să cercetăm dacă Dumnezeu a dat poporului Testamentul, pe care s-a jurat părinților că-l va da. L-a dat! Dar ei n-au fost vrednici să-l primească din pricina păcatelor lor. **2.** Că spune profetul: *«Și era Moisi postind în Muntele Sinai, patruzeci de zile și patruzeci de nopți, ca să primească Testamentul Domnului făcut cu poporul. Și a luat Moisi de la Domnul cele două plăci, scrise în Duh cu degetul mîinii Domnului»* [133]. Și luîndu-le Moisi le-a adus jos, ca să le dea poporului. **3.** Și a zis Domnul lui Moisi: *«Moisi, Moisi, coboară-te iute, că poporul tău, pe care l-ai scos din Egipt, a făcut fărădelege. Și a înțeles Moisi, că și-au făcut loruși chipuri turnate și a aruncat din mînă tablele și s-au sfărîmat plăcile Testamentului Domnului»* [134]. **4.** Moisi a primit Testamentul, dar ei n-au fost vrednici de el.

128. *Fac.* 25, 22—23.
129. *Fac.* 48, 11. 9.
130. *Fac.* 48, 14. 18—19.
131. *Fac.* 15, 6.
132. *Fac.* 17, 5.
133. *Ieș.* 24, 18; 31, 18.
134. *Ieș.* 32, 7. 19; *Deut.* 9, 12. 17.

Dar cum l-am primit noi ?

Ascultați ! Moisi l-a primit ca slujitor ; dar Domnul Însuși, suferind pentru noi, ni l-a dat nouă, poporul moștenirii Lui. **5.** Domnul s-a arătat, ca iudeii să umple măsura păcatelor lor, iar noi să primim Testamentul, prin Cel ce l-a moștenit, prin Domnul Iisus, Care spre aceasta a fost pregătit, ca la venirea Lui să izbăvească de întuneric inimile noastre mîncate de moarte și date fărădelegii rătăcirii și ca, prin învățătura Sa, să ne dea nouă Testamentul. **6.** Că este scris, că Lui I-a poruncit Tatăl să ne izbăvească de întuneric și să ne pregătească Luișpopor sfînt. **7.** Spune, așadar, profetul : *«Eu, Domnul Dumnezeul Tău, te-am chemat întru dreptate și Te voi ține de mînă și te voi întări ; și Te-am dat Testament poporului, lumină neamurilor, ca să deschizi ochii orbilor și să scoți din legături pe cei legați și din casa temniței pe cei ce șed în întuneric»* [135]. **8.** Cunoașteți, deci, acum, de unde am fost izbăviți ! Profetul spune iarăși : *«Iată, Te-am pus lumină popoarelor, ca să fii mîntuire pînă la marginile pămîntului. Așa grăiește Domnul Dumnezeu, Care te-a izbăvit»* [136]. **9.** Și iarăși grăiește profetul : *«Duhul Domnului peste Mine, pentru care M-a uns, ca să binevestesc celor smeriți har ; M-a trimis să tămăduiesc pe cei zdrobiți cu inima, să propoveduiesc celor robiți iertare și orbilor vedere, să vestesc anul plăcut Domnului și ziua răsplătirii, să mîngîi pe toți cei ce plîng»* [137].

CAPITOLUL XV

1. Încă și despre sîmbătă este scris în cele zece porunci, pe care Dumnezeu le-a grăit lui Moisi, în Muntele Sinaiului, față către față : *«Și să sfințiți sîmbăta Domnului, cu mîini curate și cu inimă curată»* [138]. **2.** Iar în alt loc spune : *«Dacă vor păzi fiii Mei sîmbăta, atunci voi pune mila Mea peste ei»* [139]. **3.** Despre sîmbătă vorbește la începutul facerii lumii : *«Și a făcut Dumnezeu în șase zile lucrurile mîinilor Lui și le-a sfîrșit în ziua a șaptea și s-a odihnit în ea și a sfințit-o»* [140]. **4.** Luați aminte, fiilor, ce vor să spună cuvintele : *«Le-a sfîrșit în șase zile»*. Vor să spună că Dumnezeu va sfîrși totul în șase mii de ani ; că o zi la Dumnezeu este o mie de ani. Însuși Dumnezeu îmi dă mărturie, cînd zice : *«Iată ziua Domnului va fi ca o mie de ani»* [141]. Așadar,

135. *Is.* 42, 6—7.
136. *Is.* 49, 6—7.
137. *Is.* 61, 1—2.
138. *Ieș.* 20, 8 ; *Deut.* 5, 12. 15.
139. *Ier.* 17, 24. 25.
140. *Fac.* 2, 2—3.
141. *Ps.* 89, 4.

fiilor, «*în şase zile*», adică în şase mii de ani, se vor sfîrşi toate. **5.** «*Şi s-a odihnit în ziua a şaptea*». Cuvintele acestea vor să spună: Cînd va veni Fiul Lui, va pune capăt timpului fărădelegii, va judeca pe cei necredincioşi şi va schimba soarele, luna şi stelele; atunci se va odihni cu slavă în ziua a şaptea. **6.** În sfîrşit zice încă: «*Să o sfinţeşti, cu mîini curate şi cu inimă curată*» [142]. Dar am fi cu totul rătăciţi, dacă am socoti că cineva, chiar fiind curat cu inima, ar putea sfinţi acum ziua, pe care a sfinţit-o Dumnezeu. **7.** Vezi [143], deci, că atunci o vom sfinţi şi o vom putea face noi înşine, cînd vom avea odihnă deplină, după ce am fost îndreptăţiţi şi am primit făgăduinţa, pentru că nu mai este fărădelege şi pentru că toate au fost înnoite de Domnul. Atunci vom putea să o sfinţim, pentru că noi am fost mai întîi sfinţiţi. **8.** În sfîrşit le mai spune: «*Lunile cele noi ale voastre şi sîmbetele nu le sufăr*» [144]. Iată ce vrea să spună: «Nu-mi plac sîmbetele de acum, ci sîmbăta aceea pe care am făcut-o, în care, după ce Mă voi fi odihnit de toate, voi face început zilei a opta, care este începutul altei lumi». **9.** De aceea, sărbătorim cu bucurie ziua a opta [145], după sîmbătă, în care şi Hristos a înviat şi, după ce s-a arătat [146] s-a înălţat la ceruri.

CAPITOLUL XVI

1. Vă voi vorbi şi despre templu, cum nenorociţii [147], rătăcindu-se, au nădăjduit în zidurile lui şi nu în Dumnezeul lor, Care i-a făcut, ca şi cum templul ar fi fost casa lui Dumnezeu. **2.** Că L-au cinstit aproape ca şi neamurile, în templu.

Dar ce spune Domnul, cînd îl desfiinţează?

Ascultaţi: «*Cine a măsurat cerul cu palma, sau cine pămîntul cu pumnul? Nu eu, spune Domnul? Cerul Îmi este scaun, iar pămîntul reazăm picioarelor Mele. Ce casă Îmi veţi zidi? Sau care este locul odihnei Mele?*» [148]. Aţi aflat, deci, că zadarnică este nădejdea lor. **3.** În sfîrşit, le spune iarăşi: «*Iată, cei ce au dărîmat templul acesta, ei înşişi îl vor zidi*» [149]. **4.** Şi se face; că din pricina războiului lor templul a fost dărîmat de duşmani; iar acum chiar slujitorii duşmanilor [150] îl vor rezidi.

142. *Ieş.* 20, 8.
143. Am acceptat lectura ἴδε din ediţia *H. Hemmer*, în locul lecturii Εἰ δὲ din ediţia *P. Pringent—R. A. Kraft*.
144. *Is.* 1, 14.
145. adică duminica, zi care vine îndată după ziua a şaptea.
146. ucenicilor Săi.
147. adică: *iudeii*.
148. *Is.* 40, 12; 66, 1.
149. *Is.* 49, 17.
150. *slujitorii duşmanilor*, adică: *cei care din păgîni au ajuns creştini*.

5. De asemenea, s-a descoperit mai dinainte că aveau să fie date pieirii orașul, templul și poporul Israil. Că spune Scriptura: «*Și va fi în zilele din urmă, că va da Domnul spre pieire oile pășunii și stîna și turnul lor*» [151]. Și s-a întîmplat așa cum a grăit Domnul.

6. Să cercetăm, dar, dacă este un templu al lui Dumnezeu. Este! Însuși Dumnezeu spune că-l face și-l întocmește. Că este scris: «*Și la sfîrșitul săptămînii, va fi zidit cu slavă templul lui Dumnezeu în numele Domnului*» [152]. **7.** Găsesc, deci, că este templu.

Dar cum va fi zidit în numele Domnului?

Ascultați! Înainte de a fi crezut noi în Dumnezeu, locuința inimii noastre era stricată și slabă, ca un templu zidit într-adevăr de mînă; era plin de idololatrie, era casă a demonilor, pentru că se făceau de el cele cîte erau împotriva lui Dumnezeu. **8.** Dar templul acesta va fi zidit în numele Domnului. Luați bine aminte, ca templul Domnului să fie zidit cu slavă.

Cum?

Ascultați! Cînd am luat iertarea păcatelor și am nădăjduit în numele Domnului, ne-am înnoit, fiind ziditi iarăși dintru început. De aceea în locuința inimii noastre locuiește cu adevărat Dumnezeu.

9. Cum?

Prin cuvîntul credinței Lui, prin chemarea făgăduinței Lui, prin înțelepciunea îndreptărilor și prin poruncile învățăturii; El Însuși profețește în noi, El Însuși locuiește în noi, cei care eram robiți morții Deschizîndu-ne ușa templului — adică gura — și dîndu-ne pocăință, ne duce în templul cel nestricăcios. **10.** Că cel care voiește să se mîntuie, nu se uită la om [153], ci la Cel care locuiește și vorbește în el, minunîndu-se că pînă atunci niciodată n-a auzit cuvintele Celui ce vorbește prin gura lui și că nici nu se gîndea să le audă vreodată. Acesta este templul cel duhovnicesc, zidit de Domnul.

CAPITOLUL XVI

1. Pe cît mi-a stat în putință, v-am dat aceste lămuriri într-un chip simplu; și nădăjduiește [154] sufletul meu că n-am lăsat nimic la o parte.

151. *Enoh* 89, 56. 66—67.
152. *Dan.* 9, 24. 27.
153. *la om*, adică: *la omul, care-L predică pe Hristos.*
154. *și nădăjduiește... la o parte*; în ediția H. Hemmer: *și nădăjduiește sufletul meu că, în dorința mea, n-am lăsat nimic la o parte din cele ce duc la mîntuire.*

2. Dacă v-aș scrie despre lucrurile prezente sau viitoare, nu le veți înțelege, pentru că ele sînt taine [155]. Acestea, dar, așa!

CAPITOLUL XVIII

1. Să trecem acum și la altă gnoză și învățătură.

Sînt două căi: a învățăturii și a stăpînirii, sau a luminii și a întunericului; iar deosebirea între cele două căi este mare; pe una sînt rînduiți îngerii luminați ai lui Dumnezeu, iar pe alta îngerii satanei. 2. Și unul este Domn din veci și pînă în veci, iar altul este stăpînitor al timpului de acum al fărădelegii.

CAPITOLUL XIX

1. Calea luminii este aceasta. Dacă cineva vrea să meargă pe cale spre un loc hotărît, apoi să se grăbească prin faptele lui.

Iar gnoza care ni s-a dat cum să mergem pe această cale este aceasta:

2. Să iubești pe Cel ce te-a făcut, să te temi de Cel ce te-a plăsmuit, să slăvești pe Cel ce te-a izbăvit de moarte. Fii curat cu inima și bogat cu duhul. Să nu te alături de cei care merg pe calea morții. Să urăști tot ce nu-i plăcut lui Dumnezeu. Să urăști orice fățărnicie. Să nu părăsești poruncile Domnului 3. Să nu te înalți pe tine însuți, ci să fii smerit în toate. Să nu-ți dai ție însuți slavă. Să nu iei hotărîre vicleană împotriva aproapelui tău. Să nu fii obraznic în sufletul tău. 4. Să nu fii desfrînat, să nu săvîrșești adulter, să nu strici copiii. Să nu rostești cuvîntul lui Dumnezeu înaintea celor necurați. Să nu te uiți la fața omului, cînd ai să mustri pe cineva pentru păcat. Să fii blînd, să fii potolit, să tremuri de cuvintele pe care le auzi. Să nu porți vrăjmășie fratelui tău. 5. Să nu te îndoiești, dacă un lucru va fi sau nu. «*Să nu iei în deșert numele Domnului*» [156]. Să iubești pe aproapele tău mai mult decît sufletul tău. Să nu ucizi copil în pîntecele mamei și nici să-l ucizi după ce s-a născut. Să nu-ți iei mîna ta de pe fiul tău sau de pe fiica ta, ci să-i înveți din tinerețe frica de Domnul. 6. Să nu poftești cele ale aproapelui tău. Să nu fii lacom, nici să-ți lipești sufletul tău de cei mîndri, ci să te întovărășești cu cei smeriți și drepți. Cele ce ți se întîmplă, primește-le ca bune, știind că nimic nu se întîmplă fără Dumnezeu. 7. Să nu fii cu două gînduri, nici cu două feluri de vorbe, că două feluri de vorbe sînt cursă a morții. Să

155. Textual: *pentru că stau în parabole.*
156. *Ieș.* 20, 7 *i Deut.* 5, 11.

te supui stăpînilor, ca chipului lui Dumnezeu, cu rușine și frică. Să nu poruncești slugii tale sau slujnicii tale cînd ești supărat, că și ei nădăjduiesc în același Dumnezeu, ca nu cumva să nu se mai teamă de Dumnezeu, Care este și peste tine și peste ei; că Dumnezeu n-a venit să ne cheme după față, ci a venit la aceia, pe care i-a pregătit Duhul. **8.** Să faci parte din toate ale tale semenului tău și să nu zici că sînt ale tale; că dacă sîntem părtași la cele nestricăcioase, cu atît mai mult la cele stricăcioase [157]. Să nu fii guraliv, că limba este cursă a morții. Pe cît poți, caută să fii curat la suflet. **9.** Să nu fii la luat cu mîinile întinse, iar la dat cu ele strînse. Să iubești «*ca lumina ochilor tăi*» [158] pe orice om care-ți vorbește cuvîntul Domnului. **10.** Să-ți aduci aminte, ziua și noaptea, de ziua judecății și să cercetezi în fiecare zi [159], fie ostenindu-te prin cuvînt, mergînd la rugăciune și cugetînd să-ți mîntuiești, cu cuvînt de învățătură, sufletul tău, fie lucrînd cu mîinile tale pentru răscumpărarea păcatelor tale. **11.** Să nu șovăi a da, nici să murmuri cînd dai, că vei cunoaște cine este bunul răsplătitor. «*Să păstrezi ceea ce ai primit, fără să adaugi și fără să scoți*» [160]. Pe cel rău să-l urăști pe vecie. «*Să judeci drept*» [161]. **12.** Să nu faci dezbinare, ci să împaci, unind pe cei ce se ceartă. Să-ți mărturisești păcatele. Să nu te duci la rugăciune cu cuget rău [162].

CAPITOLUL XX

1. Calea întunericului este strîmbă și plină de blestem, că este într-un totul calea morții veșnice cu pedeapsă; pe ea se află cele ce pierd sufletele: închinarea la idoli, obrăznicia, mîndria puterii, fățărnicia, inima vicleană, adulterul, uciderea, răpirea, îngîmfarea, călcarea legii, vicleșugul, răutatea, fermecătoria, magia, lăcomia, netemerea de Dumnezeu, **2.** prigonitorii celor buni, urîtorii adevărului, iubitorii minciunii, cei ce nu cunosc răsplata dreptății, cei care nu se lipesc de bine, cei care nu iau aminte la judecata dreaptă, la văduvă și la orfan, cei care priveghează, nu în frica de Dumnezeu, ci pentru rău, de care sînt departe blîndețea și răbdarea: «*cei care iubesc cele deșarte*» [163], «*cei*

157. *Rom.* 15, 27.
158. *Deut.* 32, 10.
159. *să cercetezi în fiecare zi*; ediția *Hemmer*: *să cercetezi în fiecare zi chipurile sfinților.*
160. *Deut.* 12, 32.
161. *Deut.* 1, 16; *Pilde*, 31, 9.
162. Ediția *H. Hemmer* are la sfîrșitul capitolului XIX cuvintele: *Aceasta este calea luminii.*
163. *Ps.* 4, 2.

care umblă după mită» [164] și nu miluiesc pe sărac ; cei care nu suferă cu cel necăjit, cei gata spre bîrfeală, cei care nu cunosc pe Creatorul lor, *«ucigașii de copii»* [165], stricători ai făpturii lui Dumnezeu ; cei care întorc spatele celui lipsit, cei care asupresc pe cel strîmtorat, apărători ai bogaților, judecători nelegiuiți ai săracilor, plini de tot păcatul.

CAPITOLUL XXI

1. Bine este, deci, ca cel care a învățat îndreptările Domnului, cîte au fost scrise, să umble în ele ; că cel care le face pe acestea va fi slăvit în împărăția lui Dumnezeu, iar cel care alege calea întunericului va pieri împreună cu faptele lui. Pentru aceasta este înviere, pentru aceasta este răsplată.

2. Vă rog pe voi care sînteți în fruntea celorlalți, primiți-mi un sfat spus cu gînd bun : Aveți în jurul vostru oameni cărora să le faceți bine ? Nu-i lipsiți de ajutorul vostru ! **3.** Aproape este ziua, în care vor pieri toate împreună cu cel viclean. *«Aproape este Domnul și plata Lui»* [166].

4. Iarăși și iarăși, vă rog : Fiți voua înșivă buni legiuitori, rămîneți voua înșivă credincioși sfătuitori, scoateți din voi orice fățărnicie. **5.** Iar Dumnezeu, Cel ce conduce toată lumea, să vă dea înțelepciune, pricepere, știință, cunoașterea îndreptărilor Lui și răbdare.

6. Lăsați-vă învățați de Dumnezeu, căutînd să aflați ce cere Domnul de la noi ; și faceți, ca să fiți găsiți în ziua judecății.

7. Iar dacă cineva ține minte binele, pomeniți-mă și pe mine, cugetînd la cele ce am spus, pentru ca și dorința și privegherea mea să ducă la ceva bun.

Vă rog, cerîndu-vă un har : **8.** atîta vreme cît vasul cel bun este cu voi [167], să nu vă depărtați de nici una din îndatoririle voastre, ci cercetați-le neîncetat și împliniți orice poruncă. Merită osteneala ! **9.** De asta mai cu seamă m-am străduit să vă scriu cele ce am putut [168].

Fiți sănătoși, fii ai dragostei și ai păcii. Domnul slavei și al întregului har, cu duhul vostru.

---

164. *Is.* 1, 23.
165. *Înț. Sol.* 12, 5.
166. *Is.* 40, 10.
167. adică : *atîta vreme cît sînteți în acest trup.*
168. Ediția *H. Hemmer* adaugă : *ca să vă bucur.*